

Generation Sunde Børn

Et forsknings- og lokalsamfundsprojekt til fremme af sund vægt og trivsel blandt danske skolebørn

Camilla T. Damsgaard

Lektor, ph.d., forskningsgruppeleder
Lifecourse Nutrition and Health
Institut for Idræt og Ernæring
Københavns Universitet

ctd@nexs.ku.dk

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Hvorfor?

- Hvis overvægt skal forebygges er der behov for:
  - Længerevarende indsatser
  - At inddrage alle arenaer hvor barnet har sit hverdagsliv
  - Fokus på både mad, bevægelse, søvn og skærmvaner
  - Fokus på både strukturelle rammer, den sociale kontekst og barnets/familiens kompetencer
- Frugt & grønt, fuldkorn, fisk, vand at drikke samt lavt indtag af søde sager fremmer mæthed og et balanceret energiindtag hos børn
  - og kan være gavnligt for hjertemetabolisk sundhed og kognitiv funktion
- Danske børn får for lidt frugt og grønt, fisk og fuldkorn og for meget sukker – og der er ulighed
- Sund skolemad er koblet til lavere risiko for overvægt samt til hjertemetabolisk sundhed og velstand

Formålet med Generation Sunde Børn

Undersøge om en multi-arena, multi-komponent, cluster-randomiseret intervention kan fremme sund vægt, sundhedsadfærd, hjertemetabolisk sundhed, kognitiv funktion og trivsel hos danske 6-11-årige børn

Institut for Idræt og Ernæring (NEXS)

Steno Diabetes Center Copenhagen (CKFF)
Center for Klinisk Forskning og Forebyggelse (SDCC)

Institut for Idræt og Biomekanik (IOB)
Statens Institut for Folkesundhed (SIF)

novo nordisk
fonden

Arbejdspakker og ledende forskere

WP1 Multicomponent Intervention Program
WP lead: Prof. Ulla Toft (CKFF)
WP co-lead: Assoc. Prof. Thomas Skovgaard (IOB)
WP participant: All

PI: Head of Department Nicolai Nordsborg, NEXS
Co-PI: Head of Department Jens Troelsen, IOB

WP2 Diet & Nutrition
WP lead: Assoc. Prof. Camilla T Damsgaard (NEXS)
WP co-lead: Prof. Ulla Toft (CKFF)
WP participant: Senior researcher Rikke Krølner (SIF)
WP participant: Prof. Christian Mølgaard (NEXS)

WP5 Process & program evaluation
WP lead: Senior researcher Rikke Krølner (SIF)
WP co-lead: Assoc. Prof. Glen Nielsen (NEXS)
WP participant: Assoc. Prof. Thomas Skovgaard (IOB)
WP participant: Prof. Anders Grøntved (IOB)
WP participant: Prof. Ulla Toft (CKFF)

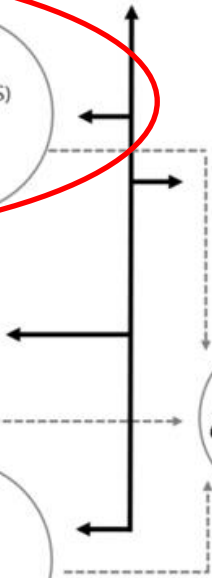
WP3 Physical Activity
WP lead: Prof. Peter Krstrup (IOB)
WP co-lead: Assoc. Prof. Glen Nielsen (NEXS)
WP co-lead: Assoc. Prof. Jesper Lundbye-Jensen (NEXS)
WP participant: Prof. Anders Grøntved (IOB)
WP participant: Assoc. Prof. Thomas Skovgaard (IOB)

WP6 Outcome measurements & data management
WP lead: Assoc. Prof. Camilla Trab Damsgaard (NEXS)
WP co-lead: Prof. Peter Krstrup (IOB)
WP participant: Assoc. Prof. Jesper Lundbye-Jensen (NEXS)
WP participant: Prof. Anders Grøntved (IOB)
WP participant: Assoc. Prof. Glen Nielsen (NEXS)

WP4 Screen time & sleep
WP lead: Prof. Anders Grøntved (IOB)
WP co-lead: Senior researcher Rikke Krølner (SIF)
WP participant: Assoc. Prof. Jesper Lundbye-Jensen (NEXS)

Indsatsområder

Mad og måltider

- Gratis, klimavenlig, sund skolefrokost (4 x pr. uge)
- Tips til sunde mellemmåltider
- Madkompetenceforløb
- Uddannelse af personale
- Madindsats i SFO
- Indsatser i dagligvarebutikker

Bevægelse

- 3x40 minutters fysisk aktivitet pr. uge (FIT FIRST)
- Faciliteter/udstyr til bevægelse i frikvarterer
- Uddannelse af personale
- Bevægelsesindsatser i SFO
- Ferie-camp

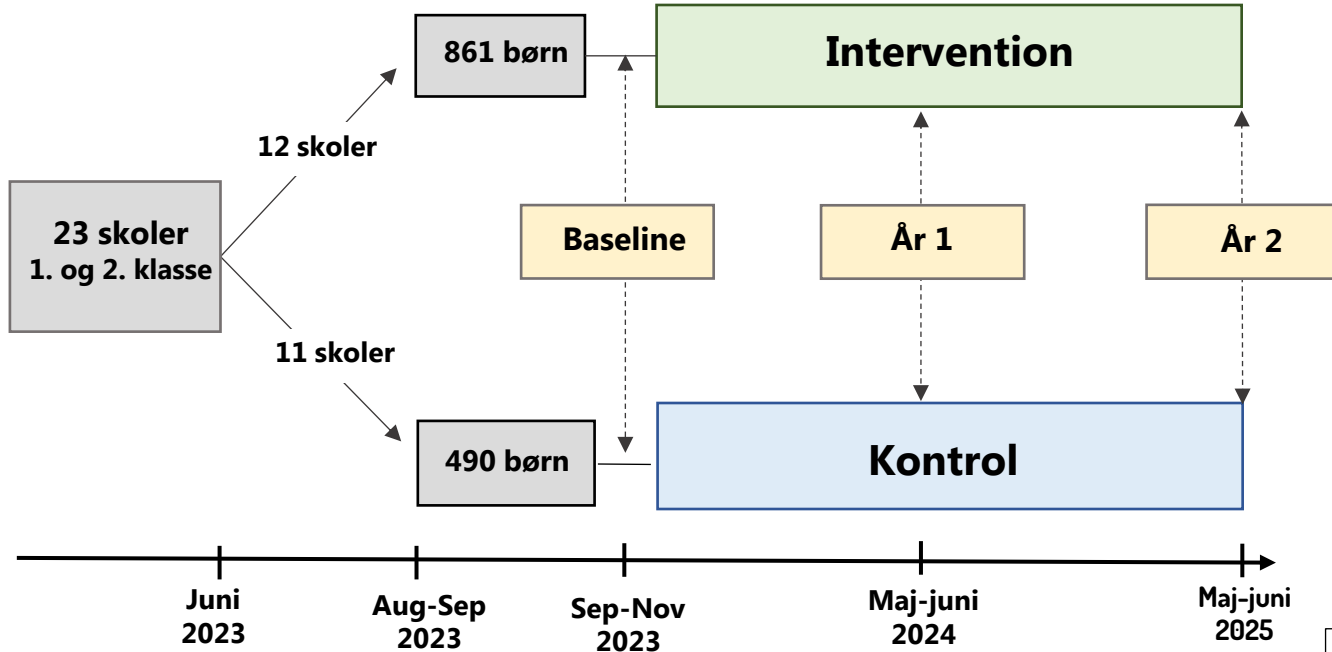
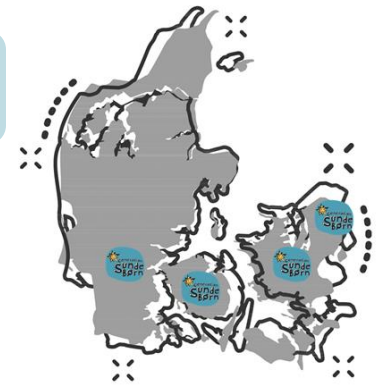
Søvn- og skærmvaner

- Familie/forældreworkshops med fokus på søvn og digitale vaner
- Inspirationsark til forældre om søvn/skærm
- Øvelser om digitale vaner i klasserne
- Uddannelse af personale

- Sensommerfester for familierne med fokus på mad og bevægelse

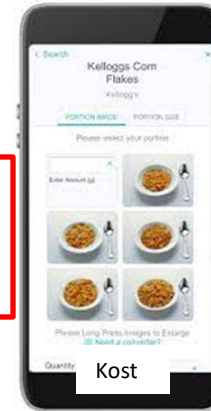
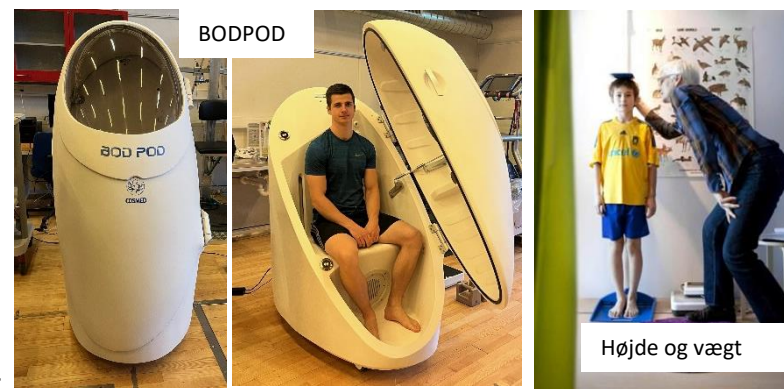
Forsøgsdesign og tidslinje

- ✓ 496 skoledistrikter inviteret -> 24 randomiseret -> 23 igang
- ✓ 2000 børn involveret -> 1351 børn rekrutteret til målinger (samtykke)

Målinger

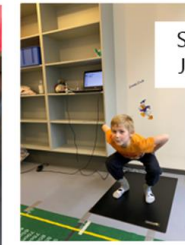
- Fedtmasse (primære endepunkt)
- Fedtfri masse og andre mål for kropssammensætning
- BMI z-score og forekomst af overvægt og normalvægt
- Hjertemetaboliske markører (blodtryk, lipider, insulin, glucose)
- Kognitiv og motorisk funktion samt skolepræstation
- Trivsel (spørgeskemaer)
- Kostindtag: 3-dages kostregistrering og fødevarefrekvensskema
- Biomarkører for indtag af fisk, fuldkorn og jern
- Food literacy $\approx$ madkompetencer (spørgeskema)
- Fysisk aktivitet, fitness, physical literacy
- Søvn og skærmtid
- Proces- og program-evaluering

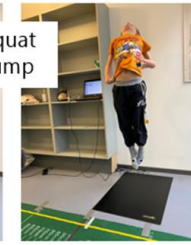
Faste-blodprøver

Accelerometer

Squat Jump

Hand Grip

Arbejdspakke 2: Mad og ernæring

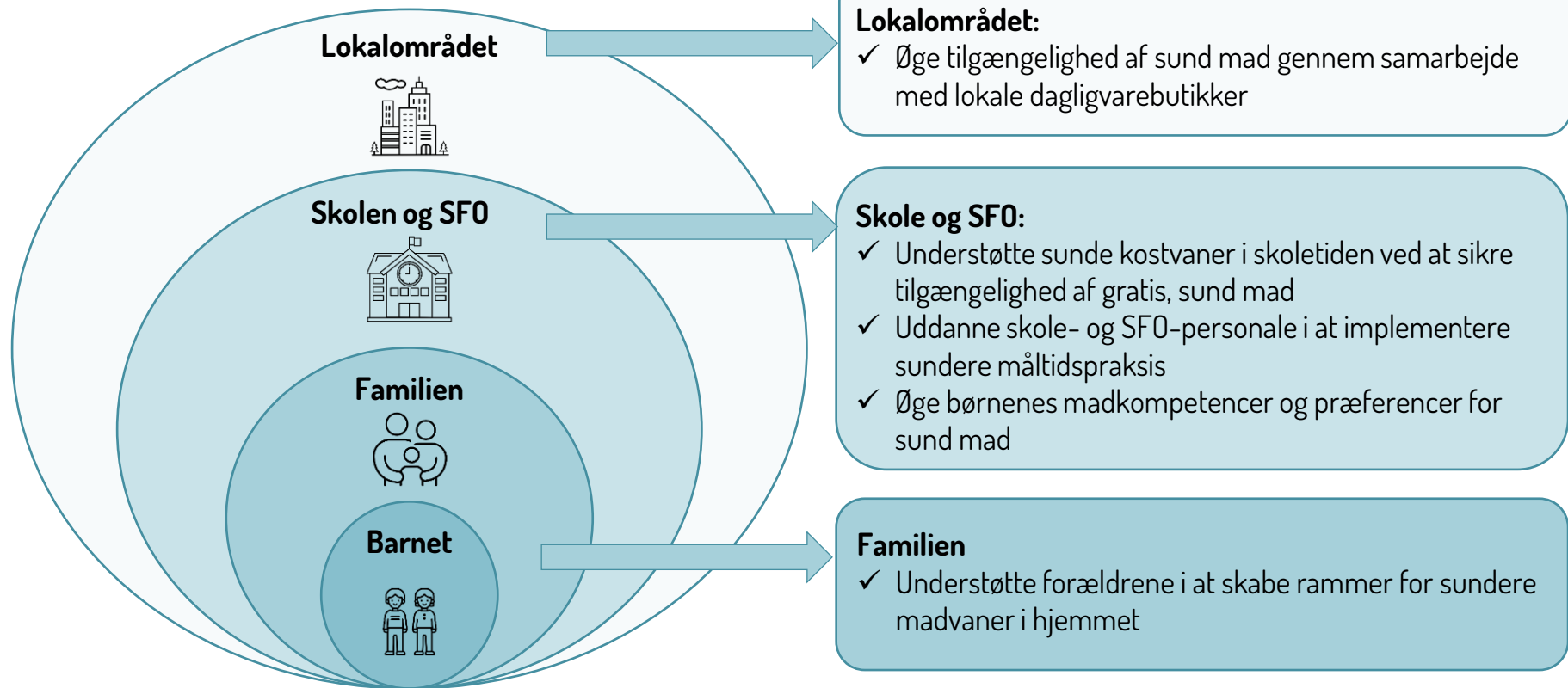
Formål:

Udvikle, implementere og evaluere en multi-setting kostintervention, der fremmer et balanceret energiindtag og sundere kostvaner hos børn

Arenaer og specifikke formål

Skolemadsordningen

- Enkel, frisk, sund, klimavenlig gørdet-selv frokost jf. NNR og kostråd
- Hensyn til allergier og religion
- Evidensbaseret måltidskoncept
- Ekstra tid til at spise og gøre klar
- Børnene spiser i familiegrupper
- Køkkenhelte og bordhelte
- Læreren som måltidsvært
- Læring, madpædagogik, madmod og ejerskab

Eksempler fra menuen

Torsdag - 26. september

Fuldkornsandwich med små lune ØKO kyllingebøffer og ØKO creme fraiche dressing. ØKO snackgrønt og frugt

Mælk

Gluten

Æg

Kyllingebøfferne er udviklet af Thomas Hess fra ØJN i samarbejde med Aarstiderne/Det grønne værksted. Økologisk frugt og grønt fra Aarstiderne.com

Fredag - 27. september

Lunt ØKO solsikkerugbrød med makrel, lun fiskefilet og ØKO remoulade. ØKO snackgrønt og frugt

Mælk

Gluten

Æg

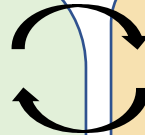
Fisk

Økologisk solsikkerugbrød fra Aarstiderne.com. Økologisk frugt og grønt fra Aarstiderne.com

Skolemadsordningen *behind the scenes*

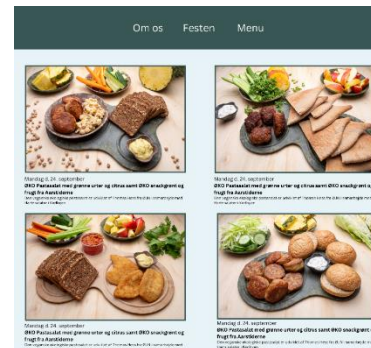
NEXS

- Nærings- og allergenkrav til opskrifter
- Menu-forslag og næringsberegninger
- Køkkengodkendelser, smiley-ordning og kontrolbesøg
- Menuafprøvninger - præpilot og pilot
- Udvikling af evidensbaseret mad- og måltidskoncept
- Uddannelse af 100+ lærere og pædagoger
- Kontakt til forældre, skoleledere og lærere undervejs
- Ugentlige besøg og støtte til lærere, pædagoger og køkkenhelte
- Materialer, video, kommunikation og presse

ØJN

- Opgradering af skolekøkkener
- Leverandøraftaler og varelogistik
- Arbejdsplaner og uddannelse af køkkenhelte
- Menu- og ide-udvikling
- Website, materialer mv

Det gode måltid kræver

Voksne der går
foran

Elevinvolvering

Tid

Forældrenes
samarbejde og tillid

8 forskningsbaserede tips til at øge madmod

Spis sammen, skab god stemning og vær det gode eksempel

Slip kontrollen – hold igen med pres og restriktion

Inddragelse og ejerskab – fx i tilberedningen af maden

Gør det sunde let tilgængeligt

Børn skal kunne se, hvad de spiser – lad maden være opdelt hos mindre børn

Mix det nye med det velkendte

Drop belønningen (sødt som belønning giver øget præference for sødt)

Undersøg maden - duft, rør, kig

Inspireret af bogen "Madmodige børn" af bla. smagsforsker Annemarie Olsen

Hvad gør I, hvis børnene er skeptiske?

Vær rollemodeller og tal altid positivt om maden

Gå foran som det gode eksempel

Hvis børnene er skeptiske overfor en fødevarer så prøv med:

"Det ser sjovt/spændende ud - det vil jeg gerne smage"

"Er der nogen, som tør smage det sammen med mig?"

"Er der nogen, der kan smage, hvad det her smager af?"

- ✓ Gør det sjovt/legende at være madmodig
- ✓ Flyt fokus fra at smage til at undersøge
- ✓ Undlad at presse børnene til at spise – det har oftest den modsatte effekt

Op til 15
gange!

Skal børn smage
nye fødevarer for at
acceptere dem som
sikre og "kan lide"

Giv det tid
og vær
tålmodig

TAK

Ph.d.-studerende, post docs, professorer, koordinatore og teknisk personale i Generation Sunde Børn

Photo credits:
Generation Sunde Børn
ØJN Skolemad
Rishi/happy living
Skagenfood
OPUS / FISK / D-pro
Colorbox
Myfood24
foedevarestyrelsen.dk